

Studieplan for videreutdanning i

Utviklings- og læringsstøttende kommunikasjon

30 + 30 studiepoeng

Godkjent avdelingsstyret AHS
09.12.04

Godkjent i Høgskolestyret 23.02.05
Revidert 20.september 2005 i Avdelingsstyret AHS

Innholdsfortegnelse

Innledning	4
1 Mål for studiet	4
2 Målgruppe og opptakskrav	4
2.1 Målgruppe	4
2.2 Opptakskrav.....	5
3 Infrastruktur.....	5
4.1 Infrastruktur.....	5
4 Faglig innhold og organisering av studiet	5
4.1 Oversikt over faglig innhold i studiet.....	5
4.2 Oversikt over hovedemner, delemner og studiepoengfordeling.....	9
4.3 Organisering av studiet.....	10
5 Studieform og læringsaktiviteter	10
5.1 Grupper.....	10
5.2 Veiledning	10
5.3 Egenstudier.....	11
5.4 Refleksjonsgrupper.....	11
6 Vurderingsordninger	12
6.1 Tilstedeværelse	12
6.2 Forprøver	12
6.3 Eksamen	12
6.3.1 Individuell skriftlig skoleeksamen 4 timer 30 studiepoeng.....	12
7 Litteratur/kilder	12

Innledning

Utdanningens fokus er relasjonen og samspillet barn – voksne i hjem/familie, barnehage, skole, andre aktiviteter og samspill mellom brukere og profesjonelle. Samspill mellom barn og barns betydning for hverandres sosialisering vil også bli vektlagt. Det teoretiske grunnlaget bygger på empirisk relasjonsorientert utviklingspsykologi og kommunikasjonsteori, familie- og veiledningsteori. Hvert studieår består av en teoretisk og en praktisk del (teoretisk undervisning kombinert med veiledning i gruppe).

Metoden Marte meo er utviklet i Nederland, og er en metodikk som bygger på forståelse av menneskelig utvikling som relasjonsbasert, hvor samhandling/kommunikasjon er vesentlig for utvikling, læring og livskvalitet. Metoden ble opprinnelig utviklet til terapeutisk bruk, men er i ettertid utviklet videre slik at den passer i bruk i helsefremmende og forebyggende aktivitet, og i arbeid med kollegaveiledning.

Trondheim kommune er den kommune i Norge som har arbeidet mest målrettet for å innføre metoden som arbeidsredskap, og har etter hvert tatt metoden i bruk også innenfor arbeidet med psykisk utviklingshemmede og i arbeidet med demenspasienter.

Studieplan for utdanningen er utarbeidet og godkjent tidligere. Studieplanen var da på høring, og høringsuttalelse foreligger fra enkelte av høringsinstansene. På bakgrunn av dette ble studieplan i "Utviklings- og læringsstøttende kommunikasjon" godkjent av avdelingsstyret 6.juni 2000. Studiet har aldri imidlertid aldri vært gjennomført. På bakgrunn av interesse og behov for gjennomføring av utdanningen i fagmiljøene i Trondheim er studieplanen nå revidert og framlegges på nytt for godkjenning og etableringstillatelse. Revideringen er skjedd i samarbeid med ekspertise fra relevante fagmiljøer i Trondheim kommune.

1 Mål for studiet

Studiet er i henhold til mål i høgskolens strategiske plan (2000- 2010):

Høgskolen skal bidra til å styrke næringsutviklingen og det offentlige tjenestetilbudet i regionen gjennom etter- og videreutdanningstilbud. Høgskolen skal være en betydelig nasjonal aktør innenfor videre- og etterutdanning (jfr 6.1. Etter- og videreutdanning).

Mål med utdanningen er å gjøre studentene i stand til å arbeide praktisk med kommunikasjon i eget arbeid. Etter endt studium skal studentene bedre kunne forstå hva som er virksomt i å støtte barn og andres utvikling og samhandling, slik at de kan bidra til at dette blir fokusert i samspill og samhandling mellom profesjonell/bruker, barn og foreldre, barn og omsorgspersoner og barn i mellom i ulike situasjoner.

2 Målgruppe og opptakskrav

2.1 Målgruppe

Helse/ sosial- og pedagogisk personell som i sitt daglige arbeid har bruk for å utvide sine kunnskaper og ferdigheter innenfor kommunikasjon.

2.2 Opptakskrav

Studiet er åpent for helse- og sosialfaglig personell og pedagogisk personell med 3-årig høgskoleutdanning eller tilsvarende. Det kreves min. 2 års relevant praksis etter endt høgskoleutdanning. På grunn av studiets krav til veiledning (gjelder begge studieår), må studentene ha tilgang til en arbeidssituasjon hvor de er i samhandling med barn ungdom eller voksne. Alle studentene må ha tilgang til videoutstyr (opptaks- og avspillingsutstyr).

3 Infrastruktur

3.1 Infrastruktur

Biblioteket på studiestedet tilbyr et bredt utvalg av nett- og papirbaserte tjenester innenfor avdelingenes fagområder (Avdeling for helse- og sosialfag og Avdeling for sykepleie). Litteratur som ikke finnes i biblioteket, kan som oftest skaffes. Alle studenter og ansatte kan benytte bibliotekets tjenester. Biblioteket er også åpnet for andre brukere. Studiestedet har (pr februar 2005) to datalesesaler med god tilgang til pc for studentene.

4 Faglig innhold og organisering av studiet

4.1 Oversikt over faglig innhold i studiet

"Utviklings- og læringsstøttende kommunikasjon" i samhandling og dialog med bruk av video som hjelpemiddel ved interaksjonsanalyse i samspillsarbeid og veiledning (Marte meo) er en videreutdanning som går over to studieår, hvor teoretisk undervisning kombineres med veiledning i gruppe.

Utdanningens fokus er relasjonen og samspillet mellom hjelpetrengende og vedkommendes støttepersoner (hjem, familie, barnehage, skole, institusjon). Samspillet mellom barn eller mellom eks. lærer og klassen, førskolelærer og barnegruppen og barns betydning for hverandres sosialisering vil også bli vektlagt. Det teoretiske grunnlaget bygger på empirisk relasjonsorientert utviklingspsykologi og kommunikasjonsteori, familie- og veiledningsteori.

2. studieår bygger på 1. studieår og det betinges derfor at studentene har gjennomført 1. studieår for å kunne begynne på 2. studieår. Studenten må imidlertid ikke forplikte seg til å gjennomføre hele enheten, men kan avslutte studiet etter 1. studieår.

Utdanningens styrke ligger i dens nære tilknytting til praksis gjennom obligatorisk og systematisk veiledning parallelt med teoriundervisning. Veiledningen vil bli gitt av godkjente veiledere i henhold til nederlandsk Marte meo godkjenning.

Veiledningen er en integrert del av studiet, og krever aktiv egeninnsats av studentene. De skal medbringe eget filmmateriale av samspillsituasjoner under hele studiet. Veiledningen foregår i grupper på inntil 6 personer. Det gies inntil ca 50 timer veiledning pr. studieår, totalt inntil ca 100 timer. Veiledningen starter med å lære samspillelementer ved å analysere filmopptak. Videre knyttes veiledningen til kommunikasjon som dialog i alle sammenhenger. Den videreutvikles til å analysere hvilken form for støtte ulike personer trenger for sin utvikling, og hvordan dette kan formidles til den hjelpetrengendes støttepersoner i hverdagen. Alle grupper kan starte med samme grunnveiledning, for underveis å inndeles i spesialiserte

grupper i forhold til yrkesbakgrunn, arbeidssted og hvilken gruppe hjelpetrengende de arbeider med til daglig.

Første studieår:

Målsetting

Første studieår er felles og tar sikte på å gi studentene teoretisk innføring i og forståelse for barns utvikling og læring i et relasjonsorientert perspektiv og i veilednings- og kommunikasjonsmetodikk. Det vil bli lagt vekt på å forstå barnets utviklingsbetingelser i lys av de forutsetninger barnet bringer med seg, og det samspill og den kontekst barnet befinner seg i til enhver tid. Det vil videre bli lagt vekt på å skape forståelse og innsikt i betydningen av kommunikasjon i veiledning mellom kollegaer eller til familier og grupper. Sentralt er relasjonsorientert utviklingspsykolog med vekt på samhandling og kommunikasjon som utgangspunkt for barnets utvikling, veilednings- og kommunikasjonsmetodikk.

Studiet inneholder hoved- og delemner (jfr tabell 4.2) til sammen 30 studiepoeng.

Hovedemne 1:	Relasjonsorientert utviklingspsykologi med vekt på samhandling og kommunikasjon
Delemner :	Samspillmønster Individuelle forskjeller hos spedbarn Betydningen av tidlig utvikling Barns kompetanse og forutsetninger for samspill Omsorgspersoners oppfatning av barnet
Hovedemne 2:	Veiledning og kommunikasjonsmetodikk
Delemner :	Veiledningsforhold av ulike typer Individuell Veiledning Gruppeveiledning Relasjonen veileder – veiland Konsultasjon, avgrensning til andre former, nivåer i konsultativ virksomhet, ind. og gruppekonsultasjon
Studiepoeng :	30 (teori 21, veiledning 9).
Varighet :	2 semester.
Undervisning :	5 ukesamlinger fordelt på 2 semester.
Veiledning :	Inntil 50 timer veiledning i gruppe fordelt mellom samlingene.
Undervisningsmetoder :	Forelesning, gruppearbeid, øvelser.

Faglig innhold

Timeplanfestet undervisning fordelt på følgende tema:

- samspillmønstre
- tilknytingsadferd hos barn og omsorgsgiver
- individuelle forskjeller hos spedbarn
- betydningen av tidlig utvikling
- barns kompetanse og forutsetninger for samspill
- omsorgspersoners oppfatning av barnet
- veiledningsforhold av ulike typer

- individuell veiledning
- gruppeveiledning
- relasjonen veileder – veiland
- veileders forståelse av veiledningsprosessen
- veiledning som dialog
- utvikling av konsultasjon som metode, konsultasjonens overordnede mål og rammer
- avgrensing til andre former for dialogisk hjelp som f. eks. faglig veiledning, samtaleterapi
- nivåene i konsultativ virksomhet (den saksorienterte, den rådsøkende og den organisasjonsorienterte konsultasjon)
- individuell- og gruppekonsultasjon
- nivåene i konsultativ virksomhet (den saksorienterte, den rådsøkerorienterte og den organisasjonsorienterte konsultasjon)
- individuell- og gruppekonsultasjon
- inntil 50 timer veiledning i gruppe

Veiledning

Veiledningen vil foregå som gruppeveiledning på grunnlag av studentenes egne videoer av samspillsituasjoner, basert på avtaler med godkjente veiledere lokalt. Veiledningen er todelt. I første del konsentreres veiledningen om å lære analyse av samspillsmønstre i ulike kontekster. Det vil bli arbeidet med å se og gjenkjenne barns signaler og hvilken respons barnet får fra sine omgivelser. Den andre delen vil fokusere betydningen av dialogen i veiledningssituasjoner. Studenten skal lære betydningen av kommunikasjon i veiledningsprosessen, og forstå betydningen av dialog som viktig element i denne. Det lages eget veiledningshefte som i detalj informerer studentene om hva som kreves i forbindelse med veiledningen

Andre studieår:

Målsetting:

2. studieår skal gi studentene en teoretisk og praktisk innføring og kjennskap til ulike tilstander diagnostisert hos barn/ungdom og andre brukere. Studentene skal bli fortrolig med og gjenkjenne varianter av ulike tilstander hos brukerne, og skal lære om betydningen av utviklings- og læringsstøttende kommunikasjon overfor disse. Det vil bli rettet spesiell oppmerksomhet på å forstå betydningen av at voksne i nær relasjon til brukeren trenger periodevis støtte for å opprettholde egen god kommunikasjon, og ikke komme i utakt med brukeren. I tillegg skal 2. studieår gi teoretisk innføring og kjennskap til utviklingsstøttende kommunikasjon i forhold til enten familier, barnehager, skoler eller institusjoner. Studentene velger selv det alternativ som passer best ut i fra egen arbeidssituasjon (fjerde semester).

Veiledningsdelen er todelt. Tredje semester er felles for alle studenter og består av inntil 20 timer gruppeveiledning som forutsetter at studentene arbeider med å veilede foreldre/støttepersoner som har bedt om bistand til å skape endring i sin samhandling med barn/ungdom/voksne med spesielle behov. Alt arbeid skal filmes. Fordypningen i veiledningen består for alle alternativene av inntil 30 timers gruppeveiledning basert på videomateriale av arbeid enten i familier, barnehager, skoler eller voksne med spesielle behov (demente, psykisk utviklingshemmede).

Studiet inneholder hoved- og delemner (jfr tabell 4.2), og utgjør til sammen 30 studiepoeng.

Hovedemne 1:	Utviklingsstøttende kommunikasjon som støtte for mennesker med spesielle behov
Delemner:	Lærevansker Konsentrasjonsvansker Syndromtilstander Hyperaktivitet Autisme Psykososiale tilstander Demens Psykisk utviklingshemming

I 4.semester velges fordypning. Fordypningene det kan velges mellom er følgende:

A Utviklingsstøttende dialog som basis for endringsarbeid i familier

- familien som system, forståelse av og i historisk kontekst
- familiers livsløp, stadier og utvikling
- begrep og teori for forståelse av familier
- oversikt over noen familieterapeutiske modeller
- video- og interaksjonsanalyse som metode i familiearbeid

B Utviklingsstøttende dialog som basis for endringsarbeid i barnehager

- barns kompetanse
- barns mestring
- barns samspill med andre barn
- anerkjennende prosesser
- samarbeid med barnas foreldre
- struktur og metode i barnehagen

C Utviklingsstøttende dialog som basis for endringsarbeid i skoler

- barns kompetanse
- barns mestring
- barns samspill med andre barn
- samarbeid med barnas foreldre
- struktur og metode i skolen

D Funksjonsstøttende dialog i forhold til brukere for å styrke livskvalitet

- livskvalitet
- mestring
- samspill
- samarbeid med pårørende
- struktur i institusjonen

Studiepoeng:	30 (teori 21, veiledning 9)
Varighet:	5 ukesamlinger fordelt på 2 semester
Veiledning:	inntil 50 timer veiledning i gruppe fordelt mellom ukesamlingene
Undervisningsmetoder:	Forelesninger, gruppearbeid, øvinger

Faglig innhold

Utviklingsstøttende kommunikasjon som støtte for mennesker med spesielle behov

- lærevansker
- konsentrasjonsvansker
- syndromtilstander
- hyperaktivitet
- autisme
- psykososiale tilstander
- demens
- psykisk utviklingshemming

Hvordan kan kunnskap om utviklingsstøttende kommunikasjon formidles og tas i bruk av foreldre, førskolelærere, lærere og andre til å lage gode opplegg for barn/ungdom og voksnes læring. Fokus vil være løsningsorientert mer enn problembasert, og vektlegge brukernes muligheter for kompetanse og mestring.

Veiledning

Veiledningen vil knyttes til studentenes arbeid med foreldre og profesjonelle som er mye i kontakt med barn og ungdom med spesielle behov. Fokus vil være dialogen mellom studenten og den studenten skal yte veiledning til. Dette er situasjoner hvor definert endring i samspill er hensikten i dialogen.

4.2 Oversikt over hovedemner, delemner og studiepoengfordeling

Hovedemner 1. studieår	Delemner	Studiepoeng
Hovedemne 1 Relasjonsorientert utviklingspsykologi med vekt på samhandling og kommunikasjon	1 A Samspillsmønster	
	1 B Ind.forskj. hos spedbarn	
	1 C Betydningen av tidlig utvikling	
	1 D Barns kompetanse og forutsetninger for samspill	
	1 E Omsorgspersoners oppfatning av barnet	
Hovedemne 2 Veiledning og kommunikasjonsmetodikk	2 A Veiledningsforhold av ulike typer	
	2 B Ind. veiledning	
	2 C Gruppeveil.	
	2 D Relasjonen veileder – veiland	
	2 E Konsultasjon, avgrensing til andre former, nivåer i konsultativ virksomhet, ind. og gruppekonsultasjon	
	Sum	30

Hovedemne 2. studieår	Delemner	Studie-poeng
Hovedemne 1 Utviklingsstøttende kommunikasjon som støtte for mennesker med spesielle behov	1 A lærevansker	
	1 B konsentrasjonsvansker	
	1 C syndromtilstander	
	1 D hyperaktivitet	
	1 E autisme	
	1 F psykososiale tilstander	
	1 G demens	
	1 H psykisk utviklingshemming	
	Sum	30

4.3 Organisering av studiet

Studiet organiseres som et deltidsstudium over 2 år. Hvert studieår gir 30 studiepoeng, hvorav den teoretiske undervisningen har et omfang av 21 studiepoeng og veiledningen 9 studiepoeng.

Hvert studieår er organisert i 5 samlinger av 1 ukes varighet. Hver ukesamling har ca. 25 timer lærerstyrt undervisning fordelt på forelesninger, gruppearbeid og øvelser.

Veiledningen foregår i grupper mellom samlingene og utgjør inntil ca 50 timer pr. studieår.

Det vil i stor utstrekning benyttes interne forelesere/intern kompetanse (se for øvrig Kompetansebasen for AHS og ASP, <http://kompetansebase.hist.no/index.html>). Ekstern kompetanse vil benyttes der avdelingen ikke har tilsvarende kompetanse.

5 Studieform og læringsaktiviteter

I løpet av studietiden vil studentene veksle mellom ulike arbeids- og læringsformer som forelesninger, gruppearbeid, egenstudier, refleksjonsgrupper og øvelser. Det legges vekt på studentaktive arbeidsformer, og det forutsettes at studenten anvender sine kunnskaper og erfaringer fra grunnutdanning og arbeidsliv.

5.1 Grupper

Studentene inndeles i grupper ved studiestart.

1. studieår : Gruppen er fast gjennom hele skoleåret. Gruppen er en meget sentral faktor i studiet. Gruppene arbeider sammen ved ulike anledninger, og utgjør også refleksjons grupper. Skrivning av oppgaver som hjemmearbeid, individuelt eller i grupper vil være en viktig metode i bearbeiding av stoffet.

2. studieår: Gruppeinndeling vil bli ut fra ønsket fordypning i forhold til studentenes arbeidsplass, og det legges opp til 4 valgfrie fordypninger siste halvår.

5.2 Veiledning

Veiledningen er et obligatorisk arbeidskrav som er en integrert del av studiet og krever aktiv egeninnsats av studentene. Det skal medbringes eget videomateriell av samspillsituasjoner

under hele studiet. Veiledningen foregår i grupper på inntil 6 personer. Veiledningen starter med å lære samspillelementene ved å analysere videoopptak. Videre knyttes veiledningen til kommunikasjon som dialog i alle sammenhenger. Den videreutvikles til å analysere hvilken form for støtte ulike brukere trenger for sin utvikling, hva brukere trenger for vedlikehold av funksjon, og hvordan dette kan formidles til barnets/brukerens støttepersoner i hverdagen. Alle gruppene vil starte med samme grunnveiledning, for underveis å deles opp i mer spesialiserte grupper i forhold til yrkesbakgrunn, arbeidssted, lengde på studiet og fordypningsområde. Veiledning vil foregå lokalt, veiledningsgruppene er ikke de samme som gruppene som følger teorisamlingene.

Videoopptakene vil bli behandlet i samsvar med retningslinjer som vedrører personvern/taushetsplikt. Ingen videoopptak skal gjøres uten de som medvirker har gitt sin tillatelse.

5.3 Egenstudier

Det forventes at studentene arbeider med litteraturstudier mellom ukesamlingene.

5.4 Refleksjonsgrupper

Bakgrunn og mål

Refleksjonsgrupper er en viktig del av læringsopplegget. Denne arbeidsformen vil blant annet gi studentene muligheter til bearbeiding og anvendelse av læringsstoff, og integrering av teori og praksis. Det siste er viktig, ikke minst med tanke på at studiet ikke omfatter veiledet praksis. Det anbefales at studentene i tillegg på egen hånd organiserer møter i refleksjonsgrupper mellom ukesamlingene. Målsettingen med refleksjonsgruppene er at studentene etter fullført utdanning:

- har utviklet sin evne til kritisk tenking, faglig refleksjon og analyse
- har fått trening i å anvende kunnskap for å analysere og finne løsninger på problemstillinger som er aktuelle i praksis

6 Vurderingsordninger

Vurderingsordningene er utarbeidet for å gi student og Høgskole fortløpende informasjon om studentens faglige og personlige utvikling, studieforløp og - framgang, samt utdanningens kvalitet. Hensikten med vurderingsordninger er å sikre brukere, pårørende og offentlighet at studentene har tilegnet seg de kunnskaper og ferdigheter studieplanen forutsetter.

Vurderingsordninger er utarbeidet med utgangspunkt i:

- Gjeldende Lov om universiteter og høyskoler
- Gjeldende forskrift om eksamen ved Høgskolen i Sør-Trøndelag
- Gjeldende reglement og utfyllende bestemmelser for studiene ved Avdeling for helse- og sosialfag

6.1 Tilstedeværelse

Det vises til ”Reglement og utfyllende bestemmelser for studiene ved Avdeling for helse- og sosialfag”.

6.2 Forprøver

I følge Forskrift om eksamen ved Høgskolen i Sør-Trøndelag, § 2 kan forprøve være: ”Obligatoriske test som ikke gir studiepoeng, men som må vurderes til bestått i ifølge de kriterier som er bestemt for forprøven”. Forprøver (ev andre arbeidskrav) skal være gjennomført og bestått før studentene kan fremstille seg til eksamen. Forprøver vurderes til Bestått/ikke bestått.

For å kunne fremstille seg til eksamen må studenten tilstedeværelse i henhold til ”Reglement og utfyllende bestemmelser for studiene ved Avdeling for helse- og sosialfag”, og ha godkjent arbeidskrav knyttet til video-veiledning.

6.3 Eksamen

I følge forskrift om eksamen ved Høgskolen i Sør-Trøndelag, kan eksamen være: ”skriftlig eksamen, muntlig eksamen, prosessvurdering underveis i emnet, presentasjon av praktisk oppgave, demonstrasjon av individuelle ferdighet, bedømmelse av studentarbeider samlet i mapper, prosjektrapporter, presentasjon av prosjekt, rapport over laboratorier - eller praksisstudier”.

Ved eksamen benyttes bokstavkarakterer fra A til F, der beste karakter er A og E er dårligste ståkarakter, mens F gis ved ikke bestått (jfr. eksamensforskriften § 10).

Studiet har følgende eksamener:

6.3.1 Individuell skriftlig skoleeksamen 4 timer

1.studieår

Individuell skriftlig skoleeksamen 4 timer.

30 studiepoeng

Forutsetning for å kunne fremstille seg til eksamen:

Alle videoopptak knyttet til veiledning vurdert til godkjent.

Nærværprosenten skal tilfredsstillе regelverkets krav.

Innhold:

Hele pensum.

Tidspunkt:

Slutten av 2.semester

Vurderingsuttrykk:

Bokstavkarakterer.

2.studieår

Individuell skriftlig skoleeksamen 4 timer.

30 studiepoeng

Forutsetning for å kunne fremstille seg til eksamen:

Alle videoopptak knyttet til veiledning vurdert til godkjent.

Nærværprosenten skal tilfredsstillе regelverkets krav.

Innhold:

Hele pensum.

Tidspunkt:

Slutten av 2.semester

Vurderingsuttrykk:

Bokstavkarakterer.

7 Litteratur/kilder

Litteratur/kilder tilsvarer ca. 2000 sider pr. studieår (til sammen 4000 sider). Forslag til litteratur er spesifisert i vedlegg.